

ΑΙ ΩΡΙΓΕΝΙΣΤΙΚΑΙ ΕΡΙΔΕΣ (*)

ΥΠΟ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ Ι. ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΧΑΛΚΗΣ

Ὁ Ἰουστινιανὸς κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Διατάγματος του θὰ εἶχεν ἀναμφιβόλως βοηθηθῆ ἀπὸ τοὺς ἐκ Παλαιστίνης ἀποσταλέντας Λιβέλλους καὶ ἀπὸ τὴν συνεργασίαν τοῦ Πατριάρχου Μηνᾶ. Ἄγνωστον ἔαν καὶ κατὰ πόσον ὁ Ἰουστινιανός, ὁ Μηνᾶς καὶ οἱ προσκείμενοι τούτοις θεολόγοι εἶχον μελετήσει τὰ ἔργα τοῦ Ὠριγένους καὶ ἰδίως τὸ «Περὶ Ἀρχῶν». Εἰς τὸ Διάταγμα ἐμβλέπεται μία τάσις πρὸς χρησιμοποίησιν χωρίων μᾶλλον ἐκ τοῦ «Περὶ Ἀρχῶν», μεμονωμένως καὶ ἄνευ τῆς συνδέσεώς των πρὸς τὸ ὅλον νόημα τοῦ κειμένου. Ἦδη, ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ὠριγένους καὶ ἐντεῦθεν, οἱ Ἀντιωριγενισταὶ εἶχον ἀρχίσει νὰ ἀνευρίσκουν τὰς ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ὠριγένους πλάνας καὶ νὰ ἐτοιμάζουσαν καταλόγους τῶν πλανῶν τούτων, στηρίζοντες αὐτὰς εἰς ἀνάλογα χωρία ἐκ τῶν ἔργων του. Τοῦτο κατεδείχθη ἤδη εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ Πέτρου Ἀλεξανδρείας, τοῦ Μεθοδίου Ὀλύμπου, τοῦ Εὐσταθίου Ἀντιοχείας, τοῦ Ἰερωνύμου, ἀλλὰ κυρίως τοῦ Ἐπιφανίου Κωνσταντίας καὶ τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας. Πιθανῶς ὁ Ἰουστινιανὸς νὰ ἐστηρίχθη περισσότερο ἐπὶ τῶν καταλόγων τούτων. Πάντως, τὰ ἐν τῷ «Λόγω» παρεντιθέμενα ἐκ τοῦ «Περὶ Ἀρχῶν» τεμάχια εἶναι ἀϋθεντικά καὶ ὡς τοιαῦτα ἐχρησιμοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ Ρ. Κοetschau εἰς τὴν κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ «Περὶ Ἀρχῶν»²³⁵.

Τὸ Διάταγμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ κατὰ τοῦ Ὠριγένους ἀποτελεῖ μίαν εἰσέτι μαρτυρίαν περὶ τῆς ἐπικρατήσεως ἐν τῷ θεολογικῷ κόσμῳ τῆς Ἀνατολῆς τῆς συντηρητικῆς παρατάξεως, ἐφόσον διὰ τῆς καταδίκης τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ὠριγένους κατεπαλειμῆτο καὶ ἡ ἐκ αὐτοῦ χρησιμοποιοθεῖσα θεολογικὴ μέθοδος, ἥτις τόσους καρποὺς εἶχεν ἀποδώσει κατὰ τοὺς προγενεστέρους αἰῶνας²³⁶.

Τὸ Διάταγμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐδέχθησαν ὁ Ρώμης Βιργίλιος, ὁ Ἀλεξανδρείας Ζωΐλος, ὁ Ἀντιοχείας Εἴφραϊμ καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Πέτρος. Ἐν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 367 τοῦ προηγουμένου τμήματος καὶ τέλος.

235. Περὶ Ἀρχῶν, De Principiis, ἔκδοσις Βερολίνου, ἀρ. 22, Λειψία, 1913. B a r d y, op. cit., p. 73. G. F r i t z, op. cit., pp. 1576-8.

236. Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀντιφωνεῖς Δ. Σ. Μπαλάνοῦ, σ. 18-19. Τοῦ αὐτοῦ, Λόγος Ἐναρκητήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς Πατρολογίας, Ἀθήναι, 1924. Τοῦ αὐτοῦ, Πατρολογία σ. 136-162. Β. Στεφανίδου, ἐνθ' ἀν., σ. 212-3.

δὲ τῇ Παλαιστίνῃ προσυπέγραψαν πάντες, ἐκτὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἐπισκόπου Ἀβίλης καὶ τῶν Ὠριγενιστῶν μοναχῶν²³⁷. Οἱ τελευταῖοι μάλιστα ἀπέκοπησαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας καὶ ἐγκαταλείψαντες τὴν Νέαν Λαύραν «ἔμειναν εἰς τὴν πεδιάδα».

Ὁ Θεόδωρος ὁ Ἀσκιδᾶς, παρὰ τὰ διατρέξαντα, ἐσυνέχισε τὸν ἀγῶνα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν Ὠριγενιστῶν. Κατώρθωσε διὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν εὐστροφίας νὰ ἐπηρεάσῃ τὸν Αὐτοκράτορα Ἰουστινιανὸν εἰς τὸ νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν του εἰς ἄλλο ζήτημα, εἰς τὴν καταδικὴν «τῶν Τριῶν Κεφαλαίων», δηλ. τοῦ προσώπου καὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας, τῶν συγγραμμάτων τοῦ Θεοδωρήτου Κύρου κατὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου καὶ τῆς πρὸς Μάριν Ἐπιστολῆς τοῦ Ἰβξ. Ἡ καταδικὴ αὕτη τῶν Νεστοριαζόντων θὰ ἐπανεφερε τὴν εἰρήνην μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Μονοφυσιτῶν. Ὁ Ἰουστινιανός, πεισθεὶς ἐξέδωκε τὸ τρίτον αὐτοῦ Διάταγμα (544), δι' οὗ κατεδίκασε «τὰ Τρία Κεφάλαια» καὶ τὸ ἀπέστειλεν εἰς πάντας τοὺς Πατριάρχας.

Ὁ πανίσχυρος Θεόδωρος Ἀσκιδᾶς ἠδυνήθη, ἐν συνδέσει πρὸς τὴν ἀποδοχὴν τοῦ τελευταίου Διατάγματος ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Πέτρου καὶ τοῦ μοναχικοῦ κόσμου τῆς Παλαιστίνης, νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ Πέτρου ὑπὲρ τῶν Ὠριγενιστῶν μοναχῶν, τῶν διατελούντων ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του. Ὁ Πέτρος, εὐρεθεὶς εἰς δύσκολον θέσιν, ἀποκατέστησε τοὺς περὶ τὸν Νόννον, θανόντα τὸ 547, οἵτινες ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Νέαν Λαύραν, καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν διώρισεν εἰς σημαντικὰς ἐκκλησιαστικὰς θέσεις.

Ἐκ τῆς Νέας Λαύρας οἱ Ὠριγενισταὶ κατεδίωκον καὶ κατεπολέμουν παντοιοτρόπως τοὺς μοναχοὺς τῆς Μεγάλης Λαύρας. Πρὸ τῆς καταστάσεως ταύτης οἱ τῆς Μεγάλης Λαύρας ἀπέστειλαν τὸν ἠγούμενον αὐτῶν Γελάσιον εἰς ΚΠολιν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα. Ἄλλ' ὁ Γελάσιος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν εἰς αὐτὸν ἀνατεθείσαν ἀποστολὴν, διότι εὗρε πάσας τὰς θύρας κλειστὰς εἰς τὴν Βασιλεύουσαν. Ἐμπόδια πάσης φύσεως ἔσπευσε νὰ παρεμβάλλῃ εἰς αὐτὸν ὁ Θεόδωρος ὁ Ἀσκιδᾶς, μόλις ἐπληροφορήθη τὴν εἰς ΚΠολιν ἀφίξίν του. Ὁ Γελάσιος ἠναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ καθ' ὁδὸν ἀπέθανεν (546)²³⁸.

Οἱ μοναχοὶ τῆς Νέας Λαύρας ἐθεώρησαν τὴν εὐκαιρίαν κατάλληλον ὅπως καταλάβουν τὴν Μεγάλην Λαύραν. Ἐγένοντο κύριοι αὐτῆς καὶ διώρισαν ἠγούμενον τὸν Ὠριγενιστὴν Γεώργιον (547). Οὗτος ὁμως δὲν ἠδυνήθη νὰ παραμείνῃ ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν θέσιν του καὶ μετὰ ἐπτάμηνον ἠγουμενίαν ἐξεβλήθη ὑπὸ τῶν ἰδίων. Τοῦτον διεδέχθη ὁ Ἀντιωριγενιστῆς Κασσιανὸς ὁ Σκυθοπολίτης (547 - 8). Μετὰ δὲ τὸν Κασσιανόν, ἠγουμενεύσαντα

237. Κυρίλλου, Βίος Σάββα, 86, S c h w a r t z, σ. 192.

238. Κυρίλλου, Βίος Σάββα, 87, S c h w a r t z, σ. 191 - 195.

ἐπὶ δεκάμηνον, τὴν θέσιν τοῦ ἡγουμένου κατέλαβεν ὁ Κόνων (548 κ. ἐξ.), σφοδρὸς Ἀντιωριγενιστῆς καὶ υπέρμαχος τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως²³⁹.

Οἱ Ὁριγενισταὶ μοναχοὶ δὲν παρέμειναν ἡνωμένοι. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Νόννου (547) ἤρχισαν νὰ χωρίζονται εἰς δύο παρατάξεις. Οἱ τῆς πρώτης μερίδος ἐκαλοῦντο «Ἰσόχριστοι» καὶ ἐδέχοντο ὅτι ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων θὰ εἶναι ἴσαι πρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ Χριστοῦ. Οἱ δεύτεροι ἐλέγοντο «Πρωτοκτίσται» ἢ «Τετραδίται» καὶ ἐπίστευον ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀνωτέρα τῶν ἄλλων πνευμάτων²⁴⁰. Ἰσόχριστοι ἦσαν οἱ μοναχοὶ τῆς Νέας Λαύρας καὶ ὁ Θεόδωρος ὁ Ἀσκιδᾶς. Πρωτοκτίσται δὲ οἱ τῆς Λαύρας τοῦ Φιρμίνου, μὲ ἡγούμενον τὸν Ἰσιδώρον.

Θανόντιος τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Πέτρου (552), οἱ τῆς Νέας Λαύρας ἐπέτυχον ὅπως ἀναβιβάσουν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ ἐπὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου τὸν ἡγούμενον αὐτῶν (548 - 552) Μακάριον (Β') (552, 564 - 575). Ἀφ' ἐτέρου καὶ ὁ Κόνων κατώρθωσεν ὅπως συννωθῆ (552) μετὰ τῶν «Πρωτοκτιστῶν» μοναχῶν, οἵτινες ἤρχισαν νὰ φρονοῦν ὀρθοδόξως. Μετέβη εἰς τὴν ΚΠολιν καὶ ἐπεκοινώνησε μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐξιστόρησε τὰ ἐν Παλαιστίνῃ συμβαίνοντα. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπενέβη εἰς τὰ τῆς ἐκλογῆς Πατριάρχου Ἱεροσολύμων. Ὁ Μακάριος ἠναγκάσθη εἰς παραιτήσιν καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ Εὐστόχιος (552 - 564), Οἰκονόμος τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας²⁴¹.

Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐθεώρησε τὴν εὐκαιρίαν κατάλληλον ὅπως συγκαλέσῃ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ παρέπεμπε καὶ τὸ θέμα τοῦ Ὁριγενισμοῦ. Τοῦτο καὶ ἐπραξε τὸ ἔτος 553.

3. Ἡ Ε' ἐν ΚΠόλει Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (553).

Ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνήλθεν ἐν ΚΠόλει εἰς τὸ Σεκρετάριον τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας καὶ συνεδρίασεν ἐπισήμως ἀπ' τῆς 5ης Μαΐου μέχρι τῆς 2ας Ἰουνίου 553. Παρόντες ἦσαν ὑπὲρ τοὺς 150 Πατέρες. Ὁ Ρώμης Βιγίλιος, καίτοι εὐρίσκετο εἰς τὴν ΚΠολιν, δὲν μετέσχε τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου. Πρόεδρος αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ ΚΠόλεως Εὐνούχιος (552-565, 577-582). Παρευρίσκοντο ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀπολλινάριος (551-568) καὶ ὁ Ἀντιοχείας Δόμνος (546-561). Ὁ Ἱεροσολύμων Εὐστόχιος (552-564), μὴ δυνηθεὶς νὰ παρευρεθῆ ἀπέστειλεν ἀντιπροσώπους τρεῖς Ἐπισκόπους, τὸν

239. Κυρίλλου, Βίος Σάβα, 88 - 89. Schwartz, σ. 195 - 198.

240. Χρ. Παπαδοπούλου, ἔνθ' ἀν., σ. 221 - 2. Ἰ. Φωκυλίδου, ἔνθ' ἀν., σ. 187. Β. Στεφανίδου, ἔνθ' ἀν., σ. 214. L. Duchesne, ἔνθ' ἀν., σ. 208.

241. Κυρίλλου, Βίος Σάβα, 90, Schwartz, σ. 198

Στέφανον, Γεώργιον καὶ Δαμιανόν, καὶ ἡγουμένους τινάς, ἐν οἷς καὶ τὸν Κόωνα²⁴².

Εἰς τὴν Λατινιστὶ περισωθεῖσαν μετάφρασιν τῶν Πρακτικῶν τῆς Συνόδου²⁴³ ἀναφέρεται ὅτι ἡ Σύνοδος ἠσχολήθη μὲ τὸ θέμα «τῶν Τριῶν Κεφαλαίων», οὐδὲν ὅμως λέγεται περὶ τῆς καταδίκης τοῦ Ὁριγένους. Οὐχ ἦττον, δις ἐγένετο μνεῖα τοῦ ὀνόματος τοῦ Ὁριγένους κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν συνεδριάσεων²⁴⁴. Μνεῖα τοῦ Ὁριγένους γίνεται εἰς τοὺς ὑπὸ τῆς Συνόδου ἐκδοθέντας 14 ἀναθεματισμούς κατὰ τῶν «Τριῶν Κεφαλαίων». Οὗτω εἰς τὸν 11ον ἀναθεματισμὸν ἀναγινώσκομεν, «Εἴ τις μὴ ἀναθεματίζει Ἄρειον, Εὐνόμιον, Μακεδόνιον, Ἀπολλινάριον, Νεστόριον, Εἰτυχεά καὶ Ὁριγένην, μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν συγγραμμάτων, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας αἰρετικούς τοὺς κατακριθέντας καὶ ἀναθεματισθέντας ὑπὸ τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν προειρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων, καὶ τοὺς τὰς ὁμοια τῶν προειρημένων αἰρετικῶν φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας καὶ μέχρι τέλους τῆ οἰκεία ἀσεβεία ἐμμείαντας, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω»²⁴⁵.

Συγγραφεῖς τινες ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω Πρακτικῶν στηριζόμενοι κυρίως²⁴⁶,

242. Οἱ ἐξ Ἱεροσολύμων ἀντιπρόσωποι εἶχον ἐπιδώσει ἐν τῷ μεταξύ Λίβελλον κατὰ τῶν Ὁριγενιστῶν, δι' οὗ ἐξέθετον τὰ ἐν Παλαιστίνῃ διατρέξαντα καὶ ἐζήτο ν τὴν καταδίκην τοῦ Ὁριγένους καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, «πᾶσαν τὴν τῶν Ὁριγενιστῶν ἀσέβειαν ἐμφανῆ ποιήσαντες». Κυρίλλου, Βίος Σάβα, 90, S c h w a r t z, σ. 198. «Καὶ οὗτοι μὲν τὰ κατὰ τὸν Ὁριγένην πρωτοτύπως ἐκίνουν, καὶ Εὐάγριον καὶ Δίδυμον» Εὐαγρίου Σχολαστικοῦ, E. I., VI, 28, M E Π 86², 2773. Καὶ ὁ Θεόδωρος ὁ Ἐπίσκοπος Σκυθοπόλεως, ὁ πρότερον Ὁριγενιστῆς καὶ ἡγούμενος διατελέσας τῆς Νέας Λαύρας (ἀπὸ τοῦ 537 κ. ἔξ.), ἀπέστειλε, πιθανῶς τὸ ἔτος 552, εἰς τὸν Ἰουστινιανὸν καὶ τοὺς Πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς Λίβελλον κατὰ τῶν πλανῶν τοῦ Ὁριγένους, Ὁ Λίβελλος οὗτος περιλαμβάνει καὶ 12 ἀναθεματισμούς κατὰ τοῦ Ὁριγένους, M E Π 86¹, 232 - 6. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, καὶ ὁ ἀββᾶς Βαρσανούφιος ἔγραψε κατὰ τοῦ Ὁριγένους, «Διδασκαλία περὶ τῶν Ὁριγένους Εὐαγρίου καὶ Διδύμου φρονημάτων». M E Π 86¹, 892 - 901.

243. Mansi, C. C., IX, 173 ff.

244. Mansi, C. C., IX, 272, 384.

245. Ἰ. Κα ρ μ ῖ ρ η, ἐνθ' ἀν., I, 176.

246. Οἱ ὀπαδοὶ τῆς ὡς ἄνω ὑποθέσεως ἔχουν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ μαρτυρίας τινάς ἀρχαίων Ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν. 1) Ὁ Πάπας Βιγίλιος εἰς Ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς τὸν Πατριάρχην Εὐτόχιον, δι' ἧς ἐδέχετο τὰς ἀποφάσεις τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δὲν ὁμιλεῖ περὶ τῆς καταδίκης τοῦ Ὁριγένους. Τὸ αὐτὸ πράττει καὶ εἰς τὸ Constitutum, Mansi, C. C., IX, 413 - 420. 455 - 488. 2) Ὁ Πάπας Πελάγιος ὁ Β' εἰς Ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἰστρίας, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως δικαιολογήσῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δὲν ἀναφέρει τὴν ὑπὸ τῆς Συνόδου ταύτης καταδίκην τοῦ Ὁριγένους. 3) Ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ Μέγας, γράφων πρὸς τοὺς Πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς, δίδει ἓνα κατάλογον τῶν ἀποφάσεων τῶν πέντε πρώτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἐν τῇ Ε' Συνόδῳ δέχεται μόνον τὴν κατα-

προσεπάθησαν νὰ ἀποδείξουν ὅτι ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος δὲν ἡσχολήθη μὲ τὸ ζήτημα τοῦ Ὁριγενισμοῦ, ἐφόσον εἰδικῶς καὶ διὰ τὸ θέμα τοῦτο εἶχε συνέλθει ἡ ἐπὶ Μηνᾶ ἐν ΚΠόλει Ἑνδημοῦσα Σύνοδος τοῦ 543, ἡ ὁποία καὶ εἶχε καταδικάσει τὸ πρόσωπον καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Ὁριγένους. Τὴν γνώμην ταύτην ἐκ τῶν ἡμετέρων δέχονται ὁ Γ. Δέρβος²⁴⁷ καὶ ὁ Χρ. Παπαδόπουλος,²⁴⁸ ἐκ δὲ τῶν ξένων ὁ Hefele,²⁴⁹ ὁ Ph. Schaff,²⁵⁰ κ.ἄ.

Αἱ πληροφορίες, τὰς ὁποίας λαμβάνομεν ἐκ τῶν Λατινιστῶν περιωθέντων Πρακτικῶν τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἶναι καὶ παραμένουν ἐλλειπεῖς, ἐφόσον εὐρίσκονται σήμερον εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν μαρτυρίαι, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, σαφεῖς, περὶ τοῦ ὅτι ἡ Σύνοδος ἡσχολήθη ὄχι μόνον μὲ τὴν καταδικὴν τῶν «Τριῶν Κεφαλαίων», ἀλλὰ καὶ τοῦ Ὁριγενισμοῦ.

Ὁ Γεώργιος ὁ Μοναχός, γράψας περὶ τὰ μέσα τοῦ Θ' αἰῶνος, διέσωσε Γράμμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ πρὸς τὴν Ε' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον,²⁵¹ δι' οὗ ζητεῖται ἡ καταδικὴ τοῦ Ὁριγένους. Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς σημειώνει, «Καὶ ἡ πέμπτη γέγονε σύνοδος τῶν ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε πατέρων... κατ' Ὁριγένους καὶ τῶν τὰ ἐκείνου ἀσεβῆ δόγματα διαδεξαμένων, Διδύμου καὶ Εὐαγρίου τῶν πάλαι ἀκμασάντων καὶ τῶν ἐκτεθέντων παρ' αὐτοῖς κεφαλαίων». Τὸ Γράμμα τοῦτο σχεδὸν ταυτόσημον παραθέτει καὶ ὁ Γεώργιος ὁ Κεδρηνός,²⁵² ὁ ζήσας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ (1081—1118), ἐν συνδέσει πρὸς τὴν Ε' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

Τὸ «Γράμμα τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ πρὸς τὴν ἁγίαν σύνοδον περὶ Ὁριγένους καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ», συγκρινόμενον πρὸς τὸν «Λόγον κατὰ Ὁριγένους» τοῦ ἰδίου Ἀυτοκράτορος (543), εἶναι κατὰ πολὺ συντομώτερον ἐκείνου. Ἐν ἀρχῇ τοῦ Γράμματος τούτου ὁ Ἰουστινιανὸς θέτει, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἄλλα αὐτοῦ Γράμματα, ὡς καθῆκον του τὴν μέριμναν ὑπὲρ

δικὴν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, Mansi, C.C., IX, 1105. 4) Ὁ Προσβύτερος Εὐστράτιος εἰς τὸν ἐπικλήδιον τοῦ «Εὐτυχίου Πατριάρχου ΚΠόλεως, Βίος καὶ Πολιτεία», τὴν καταδικὴν μόνον τῶν Τριῶν Κεφαλαίων θεωρεῖ ὡς ζήτημα περὶ ὃ ἡσχολήθη ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, οὐδὲν δὲ λέγει περὶ τῆς καταδικῆς τοῦ Ὁριγένους. ΜΕΠ 862, 2296—7, 2305, 9—5) Τὸ αὐτὸ περὶ τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου λέγει καὶ ὁ Λατίνος χρονογράφος Βίκτωρ de Trunupna, ed. de Flammisen, P. 208, 205, ΜΑΠ 68, 960.

247. Ὁ ἀείμνηστος Γ. Δέρβος δέχεται ὅτι μόνον διὰ τοῦ ΙΑ' ἀναθεματισμοῦ τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἐγένετο μνεία τοῦ ὀνόματος τοῦ Ὁριγένους ἐν τῇ Ε' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, ἐνθ. ἀν., II, 557.

248. Ἐνθ. ἀν., σ 223.

249. transl. Leclercq, op. cit. 11², 1187 ff.

250. ἐνθ' ἀν., III, 705, 771.

251. Χρονικόν, IV, 218. ΜΕΠ 110, 780—4. Mansi, C.C., IX, 533—537. ΜΕΠ 861, 989—993.

252. Σύνοψις Ἱστοριῶν, ΜΕΠ 121, 720—4.

τῆς διατηρήσεως τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας. Ἀναφέρει τὴν αἰτίαν διὰ τὴν συγγραφὴν τοῦ παρόντος Γράμματος. «Ἐπὶ τοίνυν διέγνεται ἡμῖν, ὡς τινες ἐν Ἱεροσολύμοις εἰσὶ μοναχοὶ δῆπουθεν, Πυθαγόρα, καὶ Πλάτωνι, καὶ Ὁριγένει τῷ Ἀδαμαντίῳ, καὶ τῇ τούτων δυσεβείᾳ καὶ πλάνῃ κατακολουθοῦντες, καὶ διδάσκοντες· δεῖν φήθημεν φροντίδα καὶ ζήτησιν ποιήσασθαι περὶ τούτων, ἵνα μὴ τέλεον διὰ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Μανιχαϊκῆς ἀπάτης αὐτῶν πολλοὺς ἀπολέσωσι. Λέγουσι γάρ, ἵνα ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα μνημονεύσωμεν...».²⁵³ καὶ ἐπακολουθεῖ ἡ παράθεσις τῶν ἀπόψεων τούτων.

Τὸ ἄξιον προσοχῆς ἐνταῦθα εἶναι, ὅτι οἱ μοναχοὶ οὗτοι δὲν ἀκολουθοῦν μόνον τὰς πλάνας τοῦ Ὁριγένους, ἀλλὰ καὶ τοῦ Πυθαγόρα, Πλάτωνος καὶ Πλωτίνου.²⁵⁴ Τοῦτο μᾶς κάμνει νὰ δεχθῶμεν ὅτι οἱ Ὁριγενισταὶ μοναχοὶ ἀνεμίγνουν μετὰ τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Ὁριγένους καὶ ἀρχὰς Πλατωνικὰς, Νεοπλατωνικὰς καὶ Πυθαγορεῖους.

Τὸ Γράμμα κλείει διὰ τῶν ἐξῆς, «Διὰ ταῦτα γοῦν τὰ πονηρὰ καὶ ὀλέθρια δόγματα, μᾶλλον δὲ ληρήματα, προτρέπομεν τοὺς ὀσιωτάτους ὑμᾶς, εἰς ἐν συνηγμένους, ἐπιμύλῳς ἐντυχεῖν τῇ ὑποτεταγμένῃ ἐκθέσει, καὶ ἕκαστον τῶν αὐτοῦ κεφαλαίων κατακρίναι τε, καὶ ἀναθεματίσαι μετὰ τοῦ δυσεβοῦς Ὁριγένους καὶ πάντων τῶν τὰ τοιαῦτα φρονοῦντων ἢ φρονησάντων εἰς τέλος»²⁵⁵. Ἐκάλει δηλαδὴ ὁ Ἰουστινιανὸς τοὺς ἐν τῇ Συνόδῳ συνηγμένους Πατέρας ὅπως καταδικάσωσι τὸν Ὁριγένη καὶ τοὺς ὁμοφρονοῦντας αὐτῷ. Εἰς τὸ Γράμμα τοῦτο συνήπτετο καὶ μία ἐκθεσις τῶν κακοδοξιῶν τοῦ Ὁριγένους.

Τὸ συντόμως ἐνταῦθα ἀναλυθὲν Γράμμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ σχετίζεται βεβαίως πρὸς τὸν «Λόγον κατὰ Ὁριγένους», τὸν σταλέντα εἰς τὸν Πατριάρχην Μηναῖν τὸ 543 ὑπὸ τοῦ ἰδίου. Ἀμφότερα τὰ Γράμματα ἐγράψαν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου καὶ ἀποβλέπουν εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, τὴν κατάδικην τοῦ Ὁριγένους. Ὑπάρχει εἰς ἀμφότερα ὁμοιομορφία ὕφους καὶ γλώσσης²⁵⁶. Παρὰ τὰ κοινὰ σημεῖα, ὑφίστανται καὶ διαφοραί. Τὸ ἐν εἶναι

253. ΜΕΠ 86¹, 991.

254. Αὐτ., στ. 991, 993.

255. Αὐτ., στ. 993.

256. Ὁ κ. Ἀλιβιζάτος θεωρεῖ τὸ Γράμμα ὡς «παράρτημα Λόγου» καὶ ὡς ἐκ τούτου γραφὴν κατὰ τὸ ἴδιον χρονικὸν διάστημα καὶ ἀποσταλὲν τῇ Ἐνδημοσίῃ ἐν ΚΠόλει Συνόδῳ τοῦ 543. Παρὰ ταῦτα δὲν ἀποκλείει καὶ τὸ δυνατόν τῆς ἀποστολῆς τούτου πρὸς τὴν Ε' ἐν ΚΠόλει Οἰκουμενικῇ τοῦ 553. Πάντως λόγῳ τῆς στενῆς σχέσεως τῶν δύο κειμένων τὸ «Γράμμα πάλιν θά πρέπει νὰ θεωρηθῇ, παρὰ τὸ ἐνδιάμεσον διάστημα χρόνου, ὡς παράρτημα τοῦ «Λόγου». Ἐνθ' ἀν., σ. 541—3. Κατὰ τὸν κ. Ἀλιβιζάτον «Ἡ γνώμη τῶν Möller, Loofs καὶ Diekamp (οὐχὶ ἀμέσως), ὅτι ἡ σύνοδος αὕτη εἶναι ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ (553), εἰ καὶ οὐχὶ τελέως πειστικῆ, φαίνεται ἐν τούτοις περισσότερο στήριζομένη, ἢ ἐκείνη τῶν Mansi, Hefele, Nirschl, Hergenröther, ὅτι ἡ σύνοδος αὕτη εἶναι ἡ ἐν ἔτει 513 ἐν ΚΠόλει συγκληθεῖσα ἐνδημοῦσα σύνοδος». Ἐνθ' ἀν., σ. 541.

ἀνεξάρτητον τοῦ ἄλλου. Νομίζομεν ὅτι ὁ «Λόγος» μετὰ τῶν συνημμένων ἀναθεματισμῶν ἐκάλυπτε τὰ σημεῖα, ὅσα ἤθελε νὰ τονίσῃ ὁ Ἰουστινιανὸς εἰς τὴν πρὸς ὃν λόγον ἀπηυθύνετο ἀρχὴν καὶ ὅτι δὲν θὰ ὑπῆρξεν ἀνάγκη ἀποστολῆς καὶ ἐτέρου Γράμματος πρὸς τὴν αὐτὴν Σύνοδον. Τὰ ἀπὸ τοῦ 543—553 διατρέξαντα γεγονότα ἀσφαλῶς θὰ κατέδειξαν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπανεξετάσεως τοῦ Ὁριγενισμοῦ, ὅπερ καὶ ἐξήτησεν ὁ Ἰουστινιανὸς διὰ τοῦ νέου Γράμματός του. Ἐφόσον ἡ Ἐνδημοῦσα Σύνοδος τοῦ 543 ἠσχολήθη εἰδικῶς μὲ τὸ θέμα τοῦ Ὁριγενισμοῦ, τὰ Πρακτικά της ἀσφαλῶς θὰ ἀπετέλεσαν τὴν βίασιν καὶ θὰ προσέφερον τὸ ὕλικόν πρὸς τοὺς Πατέρας τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ 553 διὰ τὴν καταδίκην τοῦ Ὁριγένους. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ τὸ δεύτερον Γράμμα ἦτο τόσον σύντομον.

Τὴν γνώμην, ὅτι τὸ Γράμμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀπεστάλη πρὸς τὴν Ε' Οἰκουμενικὴν (553), ἐνισχύουν καὶ αἱ μαρτυρίαι ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων περὶ τῆς ἐν τῇ ρηθείῃ Συνόδῳ γενομένης συζητήσεως καὶ καταδίκης τοῦ Ὁριγενισμοῦ²⁵⁷. Ὁ Ἰουστινιανὸς δὲν παρέστη εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τοῦ 553. Ἐπικοινωνῶν δι' ἀντιπροσώπων καὶ γραμμάτων. Τοιοῦτον θὰ ἦτο καὶ τὸ «Γράμμα» πρὸς τὴν Σύνοδον.

Ὁ Κύριλλος ὁ Σκυθοπολίτης, τοῦ ὁποῦν τὰ συγγράματα καὶ δὴ ὁ «Βίος τοῦ Ἁγίου Σάβα» (557) ἀποτελοῦν τὴν κυριωτέραν πηγὴν διὰ τὴν μελέτην τῶν Ὁριγενιστικῶν Ἐργῶν τοῦ ΣΤ' αἰῶνος, γράψας εὐθύς ἀμέσως μετὰ τὴν Ε' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, λέγει, «Τῆς τοίνυν ἁγίας πέμπτης συνόδου ἐν ΚΠόλει συναθροισθείσης κοινῶ καὶ καθολικῶ καθυπεβλήθησαν ἀναθέματι Ὁριγένους τε καὶ Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας καὶ τὰ περὶ προὔπαρξενος Εὐαγρίῳ καὶ Λιδύμῳ εἰρημένα».²⁵⁸

Ὁ ἱστορικὸς Εὐάγριος ὁ Σχολαστικὸς, εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν του Ἱστορίαν, γραφεῖσαν τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς ΣΤ' ἑκατονταετηρίδος, ὡς αἰτίαν διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Συνόδου δέχεται τὰς ἐν Παλαιστίνῃ ταραχὰς τῶν Ὁριγενιστῶν καὶ τὴν καταδίκην τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

«Ἀναφορὰ τοίνυν γέγονε πρὸς Ἰουστινιανὸν παρὰ τῆς συνόδου μετὰ τὰς γενομένας παρ' αὐτῆς ἐκβολήσεις κατὰ Ὁριγένους καὶ τῶν τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ πεπλανημένων... Τούτοις συνέξενον καὶ τὰ κεφάλαια τὰ ὅσα πρὸςβείειν οἱ

257. Τὰ αὐτὰ φρονοῦν ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ Β α σ. Σ τ ε φ α ν ῖ δ η ς, ἐνθ' ἄν. σ. 216-8, ὁ ἀείμνηστος Ἡλιοπόλεως Γ ε ν ν ἄ δ ι ο ς, ἐνθ' ἄν., σ. 220—4 καί, Ἐτι τῇ 1400ῇ Ἐπετιρίδι τῆς 5ης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (553—1953), «Ὁρθοδοξία» ΚΗ' (1953) 355—8, καὶ ἐκ τῶν ξένων, ἐκτὸς τῶν προαναφερθέντων, ὁ L. Duchesne, ἐνθ' ἄν. σ. 211, ὁ Altaner, ἐνθ' ἄν., σ. 463, ὁ Fritz, ἐνθ' ἄν., σ. 1686—8 καὶ ὁ d' Alés, ἐνθ. ἄν., σ. 1239. Οἱ δύο τελευταῖοι δέχονται μετὰ τοῦ Fr. Diekamp, ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἠσχολήθησαν μὲ τὸ θέμα τοῦ Ὁριγενισμοῦ προσημολογῶς.

258. Βίος Σάβα, 90, S c h w a r t z, σ. 199.

τὰ Ὁριγένους δοξάζοντες ἐδιδάχθησαν, δηλοῦντα τὰς τε συμφωνίας αὐτῶν, ἀτὰρ καὶ τὰς διαφωνίας, καὶ τὴν πολυσχιδῆ τούτων πλάνην»²⁵⁹.

Ὁ Εὐλόγιος, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (579—607), εἰς τὸν λόγον τοῦ «περὶ Τριάδος καὶ τῆς θείας οἰκονομίας τοῦ ἐνὸς τῆς Τριάδος Θεοῦ Λόγου», λέγει ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ συγκληθεῖσα Ἐ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος κατεδίκασε τὸν Ὁριγένη, Δίδυμον καὶ Εὐάγριον²⁶⁰.

Καὶ αἱ μετὰ τὴν Ἐ' Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἐπεκύρωσαν καὶ ἐδέχθησαν τὰς ἀποφάσεις ἐκείνης, τὴν καταδίκην τοῦ Ὁριγένους καὶ τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

Εἰς τὸν Ὅρον Πίστεως τῆς ΣΤ' ἐν ΚΠόλει Οἰκουμενικῆς Συνόδου (690/1) μεταξὺ ἄλλων ἀναγινώσκομεν, «Ὅθεν ἡ καθ' ἡμᾶς ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ Σύνοδος...ταῖς ἁγίαις καὶ οἰκουμενικαῖς πέντε Συνόδοις ἐν ἅσιν εὐσεβῶς συνεφώνησε...πρὸς ταύταις καὶ τῇ τελευταίᾳ τούτων πέμπτῃ ἁγίᾳ Συνόδῳ, τῇ ἐνταῦθα συναθροισθείσῃ κατὰ...Ὁριγένους, Διδύμου τε καὶ Εὐαγρίου...»²⁶¹.

Ὁ Ἀ' Κανὼν τῆς Πενθέκτης ἐν Τρουλλῶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (691/2) περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς, «Ἀλλὰ γε καὶ τὰς εὐσεβεῖς φωνὰς τῶν ἐλατῶν ἐξήκοντα πέντε θεοφόρων Πατέρων, τῶν κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα συναγηγεργμένων πόλιν, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, τοῦ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως γενομένου ἡμῶν βασιλέως, ὡς ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἐξενεχθείσας γινώσκομεν, καὶ τοὺς μεθ' ἡμᾶς ἐκδιδάσκομεν' οἷ...Ὁριγένην τε, καὶ Δίδυμον, καὶ Εὐάγριον, τοὺς τὰς ἑλληνικὰς ἀναπλασαμένους μυθοποιῖτας, καὶ σωματίων τινῶν καὶ ψυχῶν ἡμῖν περιόδους καὶ ἀλλοιώσεις ἀναπεμπάσαντας ταῖς τοῦ νοῦ παραφοραῖς τε καὶ ὄνειρώξεσι, καὶ εἰς τὴν τῶν νεκρῶν δυσεβῶς ἐμπαροινήσαντας ἀναβίωσιν...συνδοικῶς ἀνεθεματίσάν τε καὶ ἐβδελύξιντο»²⁶².

Ὁ Ὅρος Πίστεως τῆς Ζ' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (787) ἀναφέρει, «μεθ' ὧν καὶ τὰ Ὁριγένους, Εὐαγρίου τε καὶ Διδύμου μυθεύματα ἀναθεματίζομεν, ὡς καὶ ἡ ἐν ΚΠόλει συγκροτηθεῖσα πέμπτη Σύνοδος»²⁶³.

Ὁ χρονογράφος Θεοφάνης, γράφας μετὰ τῶν ἐτῶν 810-814 ἡ ἀρχὰς τοῦ Θ' αἰῶνος, δέχεται τὰ αὐτά. «Γέγονε ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πέμπτη Σύνοδος κατὰ Ὁριγένους τοῦ παράφρονος, καὶ Διδύμου τοῦ ἀπὸ ὀμμάτων, καὶ Εὐαγρίου καὶ τῆς ἑλληνόφρονος αὐτῶν ληρωδίας...»²⁶⁴.

259. E.I. IV, 28, MEΠ 86², 2772—2781.

260. A. M a i, *Scriptorum veterum nova collectio*, VII, 177 ff., Romae, 1835.

261. Ἰ. Κ α ρ μ ῖ ρ η, ἔνθ' ἀν., I, 185-6.

262. Ἰ. Κ α ρ μ ῖ ρ η, ἔνθ' ἀν., I, 192. Ἀ μ. Ἀ λ ι β ι ζ ἄ τ ο υ, Οἱ Ἰ. Κανόνες, σ. 74.

263. Ἰ. Κ α ρ μ ῖ ρ η, αὐτ., σ. 203.

264. Ἐκδοσις Βόννης Α', σ. 354.

Και ὁ Γεώργιος ὁ Ἀμαρτωλὸς (μέσα Θ' ἑκατονταετηρίδος) εἶναι τῆς ἰδίας γνώμης, καθὼς ἐλέχθη ἀνωτέρω.

Ὁ ἱ. Φώτιος εἰς τὴν «πρὸς τὸν Πάπαν Νικόλαον Α' Ἐνθρονιστικὴν» Ἐπιστολὴν του (β' ἡμῖς τοῦ Θ' αἰῶνος), καταλέγει τὴν καταδίκην τοῦ Ὁριγένους μεταξύ τῶν ἀποφάσεων τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

«... ἀποδέχομαι καὶ τὴν πέμπτην δέ, ὡς... οὐ μὴν ἀλλὰ γε δὴ καὶ ὡς διασπάσασάν τε καὶ ἐκθερίσασαν Ὁριγένην, Δίδυμον, Εὐάγριον, Ἑλληνόφρονι λογισμῷ καὶ ἀσυνέτῳ γνώμῃ εἰς ἔσχατον βυθὸν ἀθεότητος ἐμπεπτωκότας. Βαθμοὺς γὰρ καὶ ὑποβάσεις θεότητος ἀναπλάσαντες, καὶ ψυχῶν προϋπάξεις, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον αὐτῶν νεύσεως ἀπορροίας τε καὶ ἀποπτώσεις ἐν ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες, εἰς διάφορά τε καὶ πολυειδῆ σώματα μεταγγιζόντες ταύτας καὶ μεταβάλλοντες, καὶ τέλος κολάσεων καὶ δαιμόνων ἀποκατάστασιν, τὸ δὴ λεγόμενον, ἀπὸ κοιλίας ἐρευγόμενοι, ἀθυροστόμας ἐμυθολόγησαν καὶ ἐρραψώδησαν»²⁶⁵.

Τέλος ὁ Γεώργιος ὁ Κεδρηνός, γράψας ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1081-1118) λέγει, «... ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ Ε' σύνοδος... κατὰ Σεβήρου τοῦ Ἀκεφάλου καὶ δυσεβοῦς... Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ παράφρονος Ὁριγένους καὶ τῶν τὰ ἐκείνου ἀσεβῆ δόγματα διαδεξαμένων, Διδύμου τοῦ ἀπὸ ὀμμάτων, καὶ Εὐαγρίου, τῶν πάσαι ἀκμασάντων, καὶ τῶν ἐκτεθέντων παρ' αὐτοῖς κεφαλαίων...»²⁶⁶.

Ἐκτὸς τοῦ Γράμματος τοῦ Ἰουστινιανοῦ πρὸς τὴν ἐν ΚΠόλει Ε' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον (553) καὶ τῶν πληροφοριῶν τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων σχετικῶς πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ταύτης, ἔχομεν καὶ ἐν ἔγγραφον, ὅπερ ἐδημοσιεύθη ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βιέννης (πρῶτος ἐκδότης P. Lambeck, 1679) κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ἐπιγραφόμενον: «Τῶν ἀγίων ῥεῖ Πατέρων τῆς ἐν ΚΠόλει ἀγίας πέμπτης συνόδου κανόνες δέκα πέντε». Τὸ ἔγγραφον τοῦτο θὰ πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ ἀπάντησις τῆς Συνόδου πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα²⁶⁷.

265. Φώτιου, Ἐπιστολαί, ἔκδ. Ἱ. Βαλέττα, Λονδῖνον, 1864, σ. 141.

266. Σύνοδος Πατριῶν, ΜΕΠ 121,720.

267. Β. Στεφανίδου, ἐνθ' ἀν., σ. 217. ~~Ἡλιοτάλας Γεωργίου, Ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, σ. 223-4. L. Duchesne, ἐνθ' ἀν., σ. 221. Fliche et Martin. ἐνθ' ἀν., IV, 476. G. Fritz, ἐνθ' ἀν., σ. 1585. d'Alès, ἐνθ' ἀν., σ. 1235. Κατὰ τὸν καθηγητὴν κ. Ἱ. Καρμίρη τοῖς 15 κατὰ τῶν ὀριγενείων πλανῶν ἀναθεματισμοῖ συνιστοῦν τὴν ἀπάντησιν οὐχὶ τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς, ἀλλὰ τῆς Ἐνδημούσης ἐν ΚΠόλει (543) Συνόδου πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα. «Καίτοι δὲ ὁ Hefele καὶ ἄλλοι φρονοῦσιν, ὅτι ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος δὲν ἠσχολήθη περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο, θεωροῦμεν οὐχ ἥττον ὡς λίαν πιθανὸν ἢ μάλλον βέβαιον, ὅτι αὕτη, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐπελήφθη καὶ τοῦ ζητήματος τούτου, καὶ ἀνεθεμάτισε τὸν Ὁριγένην καὶ τὰ συγγράμματά του διὰ τοῦ 11 καὶ τοῦ τριῶν κεφαλαίων ἀναθεματισμοῦ, περιορισθῆ δ' ἅμα νὰ υἱοθετηθῆ ἀπλῶς καὶ ἐκδόσθαι ὡς~~

Οἱ 15 κατὰ τῶν Ὡριγενείων πλανῶν ἀναθεματισμοὶ ἔχουν ὡς ἀκολούθως :

«1) Εἴ τις μυθώδη προὔπαρξιν τῶν ψυχῶν, καὶ τὴν ταύτη ἐπομένην τερατώδη ἀποκατάστασιν πρεσβεύει, ἀνάθεμα ἔστω.

2) Εἴ τις λέγει, πάντων τῶν λογικῶν τὴν παραγωγὴν νόας ἀσωμάτων καὶ ἀύλους γεγονέναι δίχα παντὸς ἀριθμοῦ καὶ ὀνόματος, ὡς ἐνάδα πάντων τούτων γενέσθαι τῇ ταυτότητι τῆς οὐσίας καὶ δυνάμεως καὶ ἐνεργείας, καὶ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν Λόγον ἐνώσει τε καὶ γνώσει, κόρον δὲ αὐτὸν λαβεῖν τῆς θείας θεωρίας καὶ πρὸς τὸ χεῖρον τραπήναι κατὰ τὴν ἐκάστου ἀναλογίαν τῆς ἐπὶ τοῦτο ροπῆς, καὶ εἰληγῆναι σώματα λεπτομερέστερα ἢ παχύτερα καὶ ὄνομα κληρώσασθαι, διὰ τό, ὡς ὀνομάτων, οὕτω καὶ σωμάτων διαφορὰς εἶναι τῶν ἄνω δυνάμεων, καὶ ἐντεῦθεν τοὺς μὲν χερουβίμ, τοὺς δὲ σεραφίμ, τοὺς δὲ ἀρχὰς καὶ ἔξουσίας ἢ κυριότητας ἢ θρόνους καὶ ἀγγέλους καὶ ὅσα ἔστιν οὐράνια τάγματα γεγονέναι τε καὶ ὀνομασθῆναι, ἀνάθεμα ἔστω.

3) Εἴ τις λέγει, τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ αὐτὰ τῆς αὐτῆς τῶν λογικῶν ἐνάδος ὄντα ἐκ παρατροπῆς τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον γεγενῆναι τοῦτο, ὅπερ ἔστιν, ἀνάθεμα ἔστω.

4) Εἴ τις λέγει, τὰ λογικὰ τὰ τῆς θείας ἀγάπης ἀποφυγέντα, σώμασι παχυτέροις τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐνδηθῆναι καὶ ἀνθρώποις ὀνομασθῆναι, τὰ δὲ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς κακίας ἐληλακότα, ψυχροῖς καὶ ζοφεροῖς ἐδεηθῆναι σώμασι, καὶ δαίμονας ἢ πνεύματα πονηρίας εἶναι τε καὶ καλεῖσθαι, ἀνάθεμα ἔστω.

5) Εἴ τις λέγει, ἐξ ἀγγελικῆς καταστάσεως καὶ ἀραγγελικῆς ψυχικῆν κατάστασιν γίνεσθαι, ἐκ τῆς ψυχῆς δαιμονιώδη καὶ ἀνθρωπίνην, ἐκ δὲ τῆς ἀνθρωπίνης ἀγγέλους πάλιν καὶ δαίμονας γίνεσθαι καὶ ἕκαστον τάγμα τῶν οὐρανίων δυνάμεων, ἢ ὅλων ἐκ τῶν κάτω ἢ ἐκ τῶν ἄνω, ἢ ἐκ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω συνεστηκέναι, ἀνάθεμα ἔστω.

ἰδίους τοὺς 15 κατὰ τοῦ Ὡριγένους καὶ τῆς διδασκαλίας του ἀναθεματισμοὺς τῆς ἐνδημούσης Συνόδου τοῦ 543». Ἐνθ. ἀν., I, 172. Ὁ Ἀρχιμ. Β. Στεφανίδης παραθέτει τὰς λύσεις, αἵτινες προϋτάθησαν πρὸς ἐξήγησιν τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ Πρακτικὰ τῆς Συνόδου οὐδὲν ἀναφέρουν περὶ τοῦ Γράμματος τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῶν 15 ἀναθεματισμῶν κατὰ τῶν πλανῶν τοῦ Ὡριγένους.

«Ἡ ἐκ τῶν πρακτικῶν πρωίμως ἀπολέσθη τὸ σχετικὸν μὲ τὸν ἀναθεματισμὸν τοῦ Ὡριγένους τεμάχιον (Zöckler, Evagrius Pontilicus, 1893), ἢ παρ.λείφθη τοῦτο ὑπὸ τῆς λατινικῆς μεταφράσεως, προσωρισμένης διὰ τὰ εἰς τὸν Ρώμης Βιβλίον ἐνδιαφέροντα ζητήματα (P. de Marca, 1643, ἢ ἡ σύνοδος μὲ τὸ ζήτημα τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Ὡριγενιστῶν ἠσυχολήθη προσυνοδικῶς, πρὶν ἀρχίσῃ τὰς κυρίας αὐτῆς ἐργασίας καὶ πρὶν ἐπομένως ἀρχίσωσι τὰ πρακτικὰ (Diekamp, op cit., p. 75 ff. 97 N. Bonwetsch, ἐνθ. ἀν. XIV 493. Schwartz op. cit., p. 413 ff). Κατὰ τὴν τελευταίαν γνώμην, ἐν τῇ συνόδῳ δὲν ἐτέθη ζήτημα προσωπικοῦ ἀναθεματισμοῦ τοῦ Ὡριγένους, οὔτε ἐκλήθη ἕκαστος ἐπίσκοπος νὰ ἀποφανθῇ ἐπ' αὐτοῦ, διότι ἐθεωρήθη ὡς διαρκῶς ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀποκλεισθείς, ὅτε ἀκόμη ἔζη». Ἐνθ' ἀν. σ. 217.

6) Εἴ τις λέγει, διττὸν πεφυκέναι τὸ γένος τῶν δαιμόνων, συγκροτούμενον ἕκ τε ψυχῶν ἀνθρωπίνων καὶ ἕκ κρειττόνων καταπιπτόντων εἰς τοῦτο πνευμάτων, ἐνὶ δὲ νοῦν ἕκ πάσης τῆς δῆθεν ἐνάδος τῶν λογικῶν ἀκίνητον μείναι τῆς θείας ἀγάπης καὶ θεωρίας, ὃν Χριστὸν καὶ βασιλέα γεγονότα πάντων τῶν λογικῶν παραγαγεῖν πᾶσαν τὴν σωματικὴν φύσιν, οὐρανὸν τε καὶ γῆν καὶ τὰ ἐν μέσῳ· καὶ ὅτι ὁ κόσμος πρεσβύτερα τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ στοιχεῖα ἔχων ἐνυπόστατα, ξηρὸν, ὑγρὸν, θερμὸν, ψυχρὸν καὶ τὴν ἰδέαν πρὸς ἣν ἀνετυπώθη, οὕτως γέγονε· καὶ ὅτι οὐχ ἡ παναγία καὶ ὁμοούσιος Τριάς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον καὶ διὰ τοῦτο ἐστὶ γενητός, ἀλλ' ὁ νοῦς, ὃν φασὶ δημιουργικόν, προϋπάρχων τοῦ κόσμου καὶ τὸ εἶναι αὐτῷ τῷ κόσμῳ παρέχων, γενητὸν ἀνέδειξεν· ἀνάθεμα ἔστω.

7) Εἴ τις λέγει Χριστὸν λεγόμενον ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχειν, καὶ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐνωθέντα τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κενώσαι ἑαυτὸν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον, ἐλεήσαντα τὴν, ὡς φασὶ, γενομένην πολυσχιδῆ κατάπτωσιν τῶν τῆς αὐτῆς ἐνάδος, καὶ ἐπαναγαγεῖν αὐτοὺς βουλόμενον διὰ πάντων γενέσθαι, καὶ σώματα διάφορα μεταμφιάσασθαι, καὶ ὀνόματα κληρώσασθαι, πάντα πᾶσι γεγενημένον, ἐν ἀγγέλοις ἄγγελον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμεσι δύναιμιν, καὶ ἐν ἄλλοις τάγμασι ἢ εἶδεσι τῶν λογικῶν ἁρμονίως ἐκάστοις μεταμορφῶσθαι, εἶτα παραπλησίως ἡμῖν μετασχηκέναι σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ γεγενῆσθαι καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀνθρώπων· καὶ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Θεὸν Λόγον κενωθῆναι τε καὶ ἐνανθρωπήσαι, ἀνάθεμα ἔστω.

8) Εἴ τις μὴ λέγει τὸν Θεὸν Λόγον, τὸν ὁμοούσιον τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, τὸν σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, τὸν ἕνα τῆς Ἁγίας Τριάδος, κυρίως Χριστὸν, ἀλλὰ καταχρηστικῶς, διὰ τὸν, ὡς φασὶ, κενώσαντα ἑαυτὸν νοῦν, ὡς συνημμένον αὐτῷ τῷ Θεῷ Λόγῳ καὶ κυρίως λεγόμενον Χριστὸν, ἀλλ' ἐκεῖνον διὰ τοῦτον Χριστὸν, καὶ τοῦτον δι' ἐκεῖνον Θεόν, ἀνάθεμα ἔστω.

9) Εἴ τις λέγει, ὅτι οὐχ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ σαρκωθείς σαρκί, ἐμψυχωμένη ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ, κατελήλυθεν εἰς τὸν ἄδην, καὶ πάλιν εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ αὐτὸς ἀναβέβηκεν, ἀλλ' ὁ παρ' αὐτοῖς λεγόμενος νοῦς, ὃν ἀσεβούνητες λέγουσι κυρίως Χριστὸν, τῇ τῆς μονάδος γνώσει πεποιημένον, ἀνάθεμα ἔστω.

10) Εἴ τις λέγει, ὡς τὸ τοῦ Κυρίου ἕξ ἀναστάσεως σῶμα αἰθέριόν τε καὶ σφαιροειδὲς τῷ σχήματι, καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν λοιπῶν ἕξ ἀναστάσεως ἔσται σώματα, καὶ ὅτι αὐτοῦ τοῦ Κυρίου πρῶτον ἀποτιθεμένου τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα, καὶ πάντων ὁμοίως εἰς τὸ ἀνύπαρκτον χωρήσει ἢ τῶν σωμάτων φύσις, ἀνάθεμα ἔστω.

11) Εἴ τις λέγει, ὅτι ἡ μέλλουσα κρίσις ἀναίρεσιν παντελῆ τῶν σωμάτων σημαίνει, καὶ ὅτι τέλος ἐστὶ τοῦ μυθευομένου ἢ ἄυλος φύσις, καὶ οὐδὲν ἐν τῷ μέλλοντι τῶν τῆς ὕλης ὑπάρξει, ἀλλὰ γυμνὸς ὁ νοῦς, ἀνάθεμα ἔστω.

12) Εἴ τις λέγει, ὅτι ἐνοῦνται τῷ Θεῷ Λόγῳ οὕτως ἀπαρμυλλάτως αἱ τε ἐπουράνιοι δυνάμεις καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι καὶ ὁ διάβολος καὶ τὰ πνευματικά τῆς πονηρίας, ὡς αὐτὸς ὁ νοῦς ὁ λεγόμενος παρ' αὐτῶν Χριστός, καὶ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, καὶ κενώσας, ὡς φασιν, ἑαυτὸν, καὶ πέρας ἔσεσθαι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, ἀνάθεμα ἔστω.

13) Εἴ τις λέγει, ὡς οὐδεμίαν παντελῶς ἔξει ὁ Χριστὸς πρὸς οὐδὲ ἐν τῶν λογικῶν διαφορὰν, οὐδὲ τῇ οὐσίᾳ, οὐδὲ τῇ γνώσει, οὐδὲ τῇ ἐφ' ἅπαντα δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ πάντες ἐκ δεξιῶν ἔσονται τοῦ Θεοῦ, καθάπερ ὁ παρ' αὐτοῖς Χριστός, ὡς καὶ ἐν τῇ παρ' αὐτῷ μυθευομένη προὔπαρξει ἐτύγχανον, ἀνάθεμα ἔστω.

14) Εἴ τις λέγει, ὅτι πάντων τῶν λογικῶν ἐνὰς μία ἔσται, τῶν ὑποστάσεων καὶ τῶν ἀριθμῶν συναναιρουμένων τοῖς σώμασι, καὶ ὅτι τῇ γνώσει τῇ περὶ τῶν λογικῶν ἔπεται κόσμων τε φθορὰ καὶ σωμάτων ἀπόθεσις καὶ ὀνομάτων αἴρεσις, ταυτότης ἔσται τῆς γνώσεως, καθάπερ καὶ τῶν ὑποστάσεων, καὶ ὅτι ἐν τῇ μυθευομένη ἀποκαταστάσει ἔσονται μόνοι γυμνοί, καθάπερ καὶ ἐν τῇ παρ' αὐτῶν ληρωδουμένη προὔπαρξει ἐτύγχανον, ἀνάθεμα ἔστω.

15) Εἴ τις λέγει, ὅτι ἡ ἀγωγή τῶν νόων ἢ αὐτὴ ἔσται τῇ προτέρᾳ, ὅτε οὐπω ὑπεβεβήκεσαν ἢ κατεπεπτώκεσαν, ὡς τὴν ἀρχὴν εἶναι τῷ τέλει, καὶ τὸ τέλος τῆς ἀρχῆς μέτρον εἶναι, ἀνάθεμα ἔστω»²⁶⁸.

Μετὰ τὴν παράθεσιν τῶν μέχρις ἡμῶν διασωθέντων καταλόγων, οἵτινες περιλαμβάνουν τοὺς ἀναθεματισμοὺς κατὰ τῶν ᾠριγενείων πλανῶν, τοῦ 543, 553 καὶ Θεοδώρου τοῦ Σκυθοπόλεως, θεωροῦμεν εὐλογον ὅπως ἐκθέ-

268) Ἰ. Κ. ρ μί ρ η, ἐνθ. ἀν., I, 178 - 181. Πρὸς πληρυστέραν κατατόπισιν παραθέτομεν καὶ δύο ἄλλα κείμενα, ἅτινα διέσωσαν καταλόγους ᾠριγενιστικῶν πλανῶν :

α) Οἱ 12 ἀναθεματισμοὶ ἐκ τοῦ Διβέλλου Θεοδώρου τοῦ Σκυθοπόλεως.

1. Εἴ τις λέγει, ἢ φρονεῖ, ἢ διδάσκει, ἢ κηρῦσσει, ἢ φανερῶς ἢ κρυπτῶς, προὔπαρχειν τῶν σωμάτων τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχάς, οἷα πρόην νόας οὔσας καὶ ἁγίας δυνάμεις· κόρον τε λαβοῦσας τῆς θείας θεωρίας καὶ πρὸς τὸ χεῖρον τραπέισας, καὶ διὰ τοῦτο ὑποφυγείσας μὲν τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης, ἐντεῦθεν δὲ ψυχάς ὀνομασθείσας, καὶ τιμωρίας χάριν διὰ ἁμαρτίας εἰς σώματα καταπεμφθείσας· ἀνάθεμα ἔστω.

2. Εἴ τις λέγει, ἢ φρονεῖ, ἢ διδάσκει πρῶτον πεπλάσθαι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς ἁγίας Παρθένου, καὶ μετὰ ταῦτα ἐνωθῆναι, αὐτῷ τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ τὴν ψυχὴν προὔπαρξασαν· ἀνάθεμα ἔστω.

3. Εἴ τις λέγει, ἢ φρονεῖ, ἢ διδάσκει πᾶσι τοῖς οὐρανόις τάγμασιν ἐξομοιωθῆναι τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον, γενόμενον τοῖς Χερουβὶμ Χερουβὶμ καὶ τοῖς Σεραφὶμ Σεραφὶμ, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς ταῖς ἄνω δυνάμεσιν ἐξομοιωθῆναι· ἀνάθεμα ἔστω.

4. Εἴ τις λέγει, ἢ ἔχει, ἢ φρονεῖ, ἢ διδάσκει πέρας ἢ τέλος ἔξεν ποτὲ τὴν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ βασιλείαν· ἀνάθεμα ἔστω.

5. Εἴ τις λέγει, ἢ ἔχει, ἢ φρονεῖ, ἢ διδάσκει ἐν τῇ ἀναστάσει σφαιροειδῆ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐγείρεσθαι σώματα, κοὶ οὐχ' ὁμολογεῖ ὀρθίους ἡμᾶς ἐγείρεσθαι· ἀνάθεμα ἔστω.

6. Εἴ τις λέγει, ἢ ἔχει, ἢ φρονεῖ, ἢ διδάσκει οὐρανούς καὶ ἥλιον καὶ σελήνην

σωμεν συγκριτικῶς τὰς ἐν τοῖς καταλόγοις τούτοις πλάνας καὶ ἐπιχειρήσωμεν μίαν σύντομον ἀνάλυσιν αὐτῶν.

καὶ ἀστέρας καὶ τὰ ὕδατα τὰ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν ἔμψυχα, καὶ λογικὰς τινὰς εἶναι δυνάμεις· ἀνάθεμα ἔστω.

7. Εἴ τις λέγει, ἢ ἔχει, ἢ φρονεῖ, ἢ διδάσκει, ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἔχει ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι σταυρωθῆναι ὑπὲρ τῶν δαιμόνων, ὡς ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων· ἀνάθεμα ἔστω.

8. Εἴ τις λέγει, ἢ φρονεῖ, ἢ διδάσκει πεπερασμένην εἶναι τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν, καὶ τοσαῦτα αὐτὸν δημιουργῆσαι ὅσων περιδράξασθαι καὶ προνοεῖν ἠδύνατο· ἢ τὰ κτίσματα συναΐδια εἶναι τῷ Θεῷ· ἀνάθεμα ἔστω.

9. Εἴ τις λέγει, ἢ φρονεῖ, ἢ διδάσκει, πρόσκαιρον εἶναι τὴν τῶν δαιμόνων καὶ ἀσεβῶν ἀνθρώπων κόλασιν καὶ τέλος κατὰ τινὰ χρόνον αὐτὴν ἔχειν· ἢ ἀποκατάστα-σιν γενέσθαι δαιμόνων ἢ ἀσεβῶν ἀνθρώπων· ἀνάθεμα ἔστω.

10. Εἴ τις λέγει, ἢ ἔχει, ἢ φρονεῖ, ἢ διδάσκει τὴν τοῦ Κυρίου ψυχὴν προϋπά-ρχειν, καὶ ἠνωμένην γεγενῆσθαι τῷ τοῦ Θεοῦ Λόγῳ πρὸ τῆς ἐκ Παρθένου σαρκώ-σεως· ἀνάθεμα ἔστω.

11. Εἴ τις λέγει, ἢ φρονεῖ, ἢ διδάσκει ἐξισοῦσθαι ἡμᾶς τῷ Σωτῆρι ἡμῶν Χρι-στῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν τῷ τεχθέντι ἐκ τῆς Ἁγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ μέλλειν καὶ ἡμῖν ἐνοῦσθαι τὸν Θεὸν Λόγον, ὡς τῇ ἐκ Μαρίας προσληφθείσῃ ἔμψυχωμένῃ σ· ρικὶ κατ' οὐσίαν καὶ καθ' ὑπόστασιν· ἀνάθεμα ἔστω.

12. Εἴ τις λέγει, ἢ φρονεῖ, ἢ διδάσκει τὰ ἐξ ἀναστάσεως σώματα ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν ἐνδύμενα, ἔτι γε μὴν καὶ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπόλυθαι καὶ εἰς τὸ μὴ ὄν ἀναλθεῖν, καὶ μὴ διαμῆναι εἰς αἰεὶ καὶ ἐπ' ἀπειρον· ἀνάθεμα ἔστω.

Ἀνάθεμα Ὁριγένει τῷ καὶ Ἀδαμαντίῳ τῷ ταῦτα ἐκθεμένῳ, μετὰ τῶν μυσαρῶν αὐτοῦ καὶ ἐπικαταράτων δογμάτων· καὶ παντὶ προσώπῳ φρονοῦντι ταῦτα, ἢ ἐκδιδά-σκοντι, ἢ κηρύσσοντι, ἢ κατὰ τι παντελῶς ἐν οἴφῃ ποτε χρόνῳ τούτων ἀντιποιεῖ-σθαι τολμῶντι, ἢ μὴ βδελυσομένῳ ἀπὸ τοῦ νῦν. Θεόδωρος ἔλεει Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Σκυθοπολιτῶν πεποίημαι τὸν προσκείμενον λίβελλον δλόγραφον ἐν χειρὶ ἐμῇ. ΜΕΠ 86¹, 233—6.

β) Κατάλογος περιορισθεῖς ὑπὸ τοῦ ι. Φωτίου εἰς τὴν ἀνάλυσιν ἀπολεσθείσης Ἀπολογίας ὑπὲρ τοῦ Ὁριγένους.

Τὰ δὲ κεφάλαια ἔστι ταῦτα· Φασὶν αὐτὸν παραγγέλλειν μὴ προσεῦχεσθαι τῷ Υἱῷ, καὶ μὴ εἶναι αὐτὸν ἀπλῶς ἀγαθόν, καὶ μὴ γινώσκειν τὸν Πατέρα ὡς αὐτὸν ἑαυτόν, καὶ τὰς λογικὰς φύσεις εἰς ἀλόγων εἰσκήρνεσθαι σώματα, καὶ εἶναι μετενω-μάτωσιν, καὶ ὅτι ἢ τοῦ Σωτῆρος ψυχὴ ἢ τοῦ Ἀδάμ ἦν, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν αἰώνιος κόλασις, οὐδὲ σαρκὸς ἀνάστασις, καὶ ὅτι οὐ κακὸν ἢ μαγεία, καὶ ὅτι ποιητικὴ τῶν πρᾶκτομένων ἢ ἀστρονομία, καὶ ὅτι παύεται ὁ Μονογενὴς τῆς βασιλείας, καὶ ὅτι ἐκ καταπτώσεως ἤλθον οἱ ἅγιοι εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' οὐ δι' ἐτέρων θεραπειῶν, καὶ ὅτι ὁ Πατὴρ καὶ τῷ Υἱῷ ἄορατος, καὶ ὅτι τὰ Χερουβὶμ ἐλίνοιοι τοῦ Υἱοῦ εἰσίν, καὶ ὅτι ἢ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ὡς πρὸς ἐκεῖνον οὐ ἔστιν εἰκὼν, καθ' ὃ εἰκὼν, οὐκ ἔστιν ἀλή-θεια. «Μυριόβιβλος», 117 ΜΕΠ 103, 396.

ΠΙΝΑΞ ᾠΡΙΓΕΝΕΙΩΝ ΠΙΛΑΝΩΝ ²⁶⁹

	543	553	Θεοδ. Σκυθ.
1. Προῦπαρξις ψυχῶν. (Προῦπαρξις ψυχῆς Κυρίου. 1,2,3 Ἠνωμένην γεγενῆσθαι τῷ Θεῷ Λόγῳ). Περὶ Ἀρχῶν, I, VII, 1,45, P. Koetschau, σ. 85 - 6,89 - 94. Εἰς Ἰω. I, XVII, E. Preuschen σ. 21 - 2. Π. Α., II, VI, 3, 6, P. Koetschau, σ. 141 - 3, 145 - 6. Κατὰ Κέλσου, II, IX. III, XLI, P. Koetschau, ἔκδ. Βερολίνου, Λειψία, 1899, σ. 135 - 7, 237. Β. Θ. Σταυρίδου, Θεολογικὴ Ἐκπαίδευσις ἐν τῇ Ἀλεξανδρινῇ Σχολῇ, σ. 110 - 1.	1,2,3	1,2,3,4,7, 8,9,13,14	1,2,10
2. Ἀπόψυξις τῶν λογικῶν δυνάμεων. Πτώσις αὐτῶν. Ἐγκλιεῖσις αὐτῶν πρὸς τιμωρίαν εἰς διαφορά σώματα ἀναλόγως τῆς ἁμαρτωλότητός των. Π. Α., II, VIII, 3. II, IX 6, P. Koetschau, σ. 155 - 161, 169 - 170. Β. Θ. Σταυρίδου, αὐτ., σ. 112.	1	2,3,4	1
3. Πρῶτον πεπλάσθαι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς ἁγίας Παρθένου καὶ μετὰ ταῦτα ἐνωθῆναι αὐτῷ τὸν Θεὸν Λόγον καὶ τὴν ψυχὴν τὴν προῦπάρξασαν. K. K., III, XLI, P. Koetschau, σ. 237. Π.Α. II, VI, 3, 6. I, VII, 4,5. P. Koetschau, σ. 141 - 3. 145 - 6. 89 - 94. K. K., I, XXXII, XXXIII, P. Koetschau σ. 83 - 5. Β. Θ. Σταυρίδου, αὐτ. σ. 104, 112.	3		2
4. Τὸν Θεὸν Λόγον ἕξομοιωθῆναι πάσαις ταῖς ἄνω δυνάμεσι. Εἰς Γέν. VIII, 8, ΜΕΠ 12, 208. Εἰς Ματθ., XV, VII, ΜΕΠ 13, 1272. Εἰς Ἰω. I, XXXIV, E. Preuschen σ. 43 - 4, K. K. VIII, LIX, P. Koetschau, σ. 275 - 6.	4	7	3
5. Ἐν τῇ ἀναστάσει σφαιροειδῆ ἐγείρεσθαι τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα (Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ὡσαύτως). Διδασκαλία μὴ ἀνευρισκομένη παρὰ τῷ ᾠριγένει. Β. Θ. Σταυρίδου, ἐνθ. ἀν., σ. 135.	5	10	5

269. Ἴδε καὶ d' A 1 é s, ἐνθ. ἀν. στ. 1240—8.

	543	553	Θεοδ. Σκυθ.
6. Ὁ οὐρανός, ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, οἱ ἀστέρες, τὰ ὕδατα τὰ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν λογικαὶ καὶ ἔμψυχοι δυνάμεις. Π. Α. II, IX, 3. I, VII, II, IX, 7, P. Koetschau, σ. 166 7.—85—94. 170—1.	6	3	6
7. Ὁ Χριστὸς σταυρωθήσεται ὑπὲρ δαιμόνων. Διδασκαλία ἀποδιδομένη μᾶλλον εἰς τὸν Ὁριγένη. Εἰς Λευϊτ., 1, 3, ΜΕΠ 12, 408. Ἱερωσύμου Ἐπ. 124, 12, ΜΑΠ 22, 1071. Εἰς Ρωμ., V, 10, ΜΕΠ 14, 1048—1056. Β. Θ. Σταυρίδου, αὐτ., σ. 135.	7		7
8. Πεπερασμένη ἢ τοῦ Θεοῦ δύναμις. Π. Α. II, IX, 1, P. Koetschau, σ. 163 - 5. Κ. Κ., III, L, XIX, P. Koetschau, σ. 261 - 2. Β. Θ. Σταυρίδου, αὐτ., σ. 100.	8		8
9. Ἡ κτίσις συναΐδιος τῷ Θεῷ. Ἐποστηρίζεται καὶ τὸ ἀντίθετον ὑπὸ τοῦ Ὁριγένους. «Τὰ πνεύματα ταῦτα εἶχον τὸ γνῶρισμα τῆς αἰωνιότητος, ἀλλ' ἐδημιουργήθησαν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος (ἐκ τοῦ μηδενὸς) καὶ οὐδόλως μετεἶχον τῆς θείας οὐσίας». Β. Θ. Σταυρίδου, αὐτ., σ. 111. Π. Α., I, VII, 1, P. Koetschau σ. 85-6. Εἰς Ἰω., I, XVII, E. Preuschen, σ. 21-2. Κ. Κ., I, XXIII, P. Koetschau, σ. 73-4.	8		8
10. Πρόσκαιρος κόλασις, ἣτις ἔξει τέλος. Ἀποκατάστασις τῶν πάντων. Κ. Κ. VII, V, P. Koetschau, σ. 156-7. Π. Α., II, X, 6. III, I, 13, P. Koetschau, σ. 284-5. Π. Α. II, X, 4, P. Koetschau, σ. 177-8. Β. Θ. Σταυρίδου, αὐτ., σ. 132-5.	9	1,13,14,15	9
11. Ἐνὰς πρώτη καὶ ἐσχάτη. (Πάντα τὰ δημιουργήματα). Διδασκαλία πανθεϊστικῆ, γενομένη δεκτὴ ὑπὸ τῶν Ὁριγενιστῶν, μὴ ἀνευρισκομένη ὅμως εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Ὁριγένους. Π. Α. II, IX, 6, P. Koetschau, σ. 169-170. Β. Θ. Σταυρίδου, αὐτ., σ. 111.		2,3,6,7,12, 14,15.	

	543	553	Θεοδ. Σκυθ.
12. Ἐξ ἀγγέλων δαίμονες καὶ ἄνθρωποι καὶ τὰνά- παλιν. (*Ἡ εἰς διάφορα σώματα μετάβασις καὶ ἔγκλεισις τῶν ψυχῶν. Μετεμψύχωσις ἢ μετεν- σωμάτωσις ;). Π. Α. II, XI, 7, P. Koetschau, σ. 191-2. Π. Α. III, V, 3, P. Koetschau, σ. 272-3. K. K., I, XX. III, LXXV, P. Koetschau, σ. 71- 72. 266-8. Β. Θ. Σταυρίδου, ἐνθ. ἀν., σ. 133-4.		5	
13. Ὁ Χριστός, εἰς νοῦς ἐκ τῆς ἐνάδος τῶν λογικῶν ἀκίνητος μείνας. *Ἴδε παραπομπὰς εἰς ἀρ. 1, 3.		6	
14. Οὐκ ὁ Θεὸς Λόγος ἐκενώθη (Οὐδὲ ἐνηνθρώπη- σεν, οὐδὲ κατῆλθεν εἰς Ἄδου). Βεβιασμένον συμπέρασμα, ἐξαγόμενον ἐκ τῶν ἄλλων περὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου κακοδοξιῶν. Εἰς Ἰω., XX, XVIII. E. Preuschen, σ. 350- 351. ΠΑ. II, VI, 1. P. Koetschau, σ. 139- 140. K. K., II, IX, P. Koetschau, σ. 135-7. Εἰς Ἱερεμ., IX. E. Klosterman, ἐκδ. Βερολί- νου, Λειψία, 1901, σ. 63-70. Εἰς Ἰω. XXXII, XXVIII—XXIX. XXVIII, XIX, XXXII, XXV, E. Preuschen, σ. 473-5. 413-4. 469- 470. Β. Θ. Σταυρίδου, αὐτ., σ. 104-5.	7,9,12		
15. Ὁ Θεὸς Λόγος Χριστὸς καταχρηστικῶς καὶ οὐ κυρίως. Βεβιασμένον συμπέρασμα, ἐξαγόμενον ἐκ τῶν ἄλλων περὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου κακοδοξιῶν. Δι- δασκαλία μὴ ἀνευρισκομένη παρὰ τῷ Ὡριγένει.		8	
16. Εἰς τὸ ἀνύπαρκτον χωρήσει ἢ τῶν σωμάτων φύσις. Διδασκαλία συνδεομένη πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὡ- ριγένους περὶ τῆς πορείας τῶν ψυχῶν. *Ἴδε ἀρ. 1, 2, 6, 12.	10,11,14	12	
17. Ἐνοῦσθαι τῷ Θεῷ Λόγῳ ἀπαραλλάκτως πάντας (ἐπουρανίους δυνάμεις, ἀνθρώπους, διάβολον, πνευματικὰ τῆς πονηρίας) καὶ πέρας ἔσεσθαι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ. Διδασκαλία, μὴ ἀνευρισκομένη παρὰ τῷ Ὡρι- γένει.	12	4,11	

	543	553	Θεοδ. Σκυθ.
18. Οὐδεμίαν παντελῶς ἔξει ὁ Χριστὸς πρὸς οὐδὲ ἓν τῶν λογικῶν διαφορᾶν. Διδασκαλία πανθειστική, μὴ συναντωμένη παρὰ τῷ Ὁριγένει.		13	11

Οἱ ἀναθεματισμοὶ τοῦ 543 καταγράφουν, κατὰ τὸ ἡμέτερον σχῆμα, δέκα πλάνας ἀποδιδομένας εἰς τὸν Ὁριγένη.

Τὸ κείμενον τοῦ 553 ἐκ τούτων παραλείπει τέσσαρας (ἀρ. 3,7,8,9). Ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 3, ἴσως δὲ καὶ ἡ 8η καὶ ἡ 9η, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνευρεθοῦν ἓν τι μίτρον εἰς τὰ ἄλλα σημεῖα τῆς στήλης τοῦ 553. Ἡ 7η ὁμως, περὶ τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν δαιμόνων, ἔλλειπει ἀπολύτως.

Τὸ κείμενον τῶν ἀναθεματισμῶν τοῦ 553 εἶναι κατὰ πολὺ ἐκτενέστερον τοῦ πρώτου. Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ σχήματος, περιέχει ὀκτὼ σημεῖα (ἀρ. 11,12,13,14,15,16,17,18), μὴ συναντώμενα εἰς τὸ ἔγγραφο τοῦ 543. Ἐκτὸς τούτου, καὶ εἰς τὰ κοινὰ παρ' ἀμφοτέροις τοῖς καταλόγοις, παρεντίθενται περισσότεραι λεπτομέρεια. Μεταξὺ δὲ τῶν δύο κειμένων ὑπάρχει καὶ διαφορὰ γλώσσης καὶ ὕφους.

Οἱ ἀναθεματισμοὶ τοῦ 543, καθὼς ἔχει ἤδη λεχθῆ, ἀκολουθοῦν πιστότερον τὰς παραπομπὰς ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Ὁριγένους. Ἐνῶ οἱ τοῦ 553, περιλαμβάνουν διδασκαλίας πανθειστικὰς καὶ φιλοσοφικὰς (Πλατωνικὰς, Νεοπλατωνικὰς καὶ Πυθαγορείους), τὰς ὁποίας ἐδέχοντο μὲν οἱ Ὁριγενισταί, οὐδέποτε ὁμως ἐδίδαξεν, ἔξ ὧν γνωρίζομεν, ὁ Ὁριγένης.

Περισσότεραι εἶναι αἱ ὁμοιότητες μεταξὺ τῶν ἀναθεματισμῶν τοῦ 543 καὶ τοῦ Λιβέλλου τοῦ Θεοδώρου τοῦ Σκυθοπολίτου. Ἄπαντες οἱ 9 ἀναθεματισμοὶ τοῦ 543 ἀντιγράφονται σχεδὸν ἐπὶ λέξει ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου τοῦ Σκυθοπόλεως, μὲ μόνην τὴν διαφορᾶν ἓν τισὶ τῆς ἀριθμήσεως. Οὕτω εἰς τοὺς καταλόγους

	τοῦ 553			τοῦ Λιβέλλου Θεοδ. Σκυθ.
Ἄναθεματισμὸς	1	συμφωνεῖ πρὸς ἀναθ.	1	
»	2	» » »	10	
»	3	» » »	2	
»	4	» » »	3	
»	5	» » »	5	
»	6	» » »	6	
»	7	» » »	7	
»	8	» » »	8	
»	9	» » »	9	

Ὁ Λιβέλλος τοῦ Σκυθοπόλεως καταγράφει καὶ τὰς τέσσαρας ἐν τῷ πί-

νακι πλάνας (ἀρ. 3,7,8,9), τὰς ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ 543 παρεντιθεμένας καὶ ἔλλειπούσας ἐκ τοῦ ἐγγράφου τοῦ 553, ἐπὶ πλέον δὲ ἔχει καὶ τρεῖς πλάνας (ἀρ. 16, 17, 18), ἀναγραφόμενας μόνον εἰς τὴν στήλην τοῦ 553.

Ὁ κατάλογος τοῦ Σκυθοπόλεως ἀποτελεῖ μίαν ἐξέλιξιν ἀπὸ τοῦ καταλόγου τοῦ 543 καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἀναθεματισμοὺς τοῦ 553 θὰ πρέπη νὰ θεωρηθῇ προγενέστερος ἐκειῶν, ἐφόσον καὶ ἄλλοθεν ὡς ἔτος τῆς συγγραφῆς του λαμβάνεται τὸ 552²⁷⁰.

Διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Ε΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τὸ πρόσωπον καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Ὡριγένους, ὅπως καὶ οἱ ἐπὶ Ὡριγενισμῶ φερόμενοι Δίδυμος καὶ Εὐάγριος, καθυπεβλήθησαν καθολικῶ ἀναθέματι καὶ ἔκτοτε ὁ Ὡριγένης θεωρεῖται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας αἰρετικός.

Τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου ἀπεστάλησαν εἰς τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων πρὸς ὑπογραφήν. Εἰς Σύνοδον συγκληθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, τὴν κατάδικὴν τοῦ Ὡριγένους ὑπέγραψαν πάντες οἱ Ἐπίσκοποι Παλαιστίνης, ἐκτὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἀβίλης, ὅστις καὶ καθηρέθη²⁷¹. Καὶ οἱ Νεολαυρίται μοναχοὶ ἠρηγήθησαν νὰ ὑπογράψουν. Ὁ Πατριάρχης Εὐστόχιος προσεπάθησεν ἐπὶ ὀκτῶ μῆνας ὅπως μεταπείσῃ αὐτούς, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε. Τότε, τῇ ἐπεμβάσει τῆς πολιτείας οἱ Ὡριγενισταὶ ἐξεδιώχθησαν ἐκ τῆς Νέας Λαύρας καὶ εἰσῆλθον εἰς αὐτὴν 120 Ὁρθόδοξοι μοναχοί, ἐν οἷς καὶ ὁ Κύριλλος ὁ Σκυθοπολίτης, 60 ἐκ τῆς Μεγάλης Λαύρας καὶ 60 ἐκ τῶν ἄλλων Ὁρθόδοξων μοναστηρίων²⁷².

Τοιουτοτρόπως ἔληξαν αἱ Ὡριγενιστικά Ἔριδες.

270. Χρ. Παπαδοπούλου, ἐνθ. ἀν., σ. 222. Fr. Diekamp, ἐνθ. ἀν., σ. 125 κ. ἐξ. Fritz, ἐνθ. ἀν., σ. 1588.

271. Κυρίλλου, Βίος Σάβα, 86, 90, Schwartz, σ. 192, 199.

272. Κυρίλλου, Βίος Σάβα, 90, Schwartz, σ. 199.